

20 oktober 1975

ZEEVANG: gebied, gelegen aan de (Zuider)zee.

Zeevang – Het is ons opgevallen dat in de Zeevangsdorpen wonende mensen zich afvragen hoe de Zeevang aan zijn naam komt. Vele jaren geleden hebben wij al eens onderzoek naar de herkomst ervan ingesteld en – hoewel wij dat beslist niet met zekerheid kunnen zeggen – kwamen wij tot de conclusie dat het ontstaan van die naam op verschillende manieren kan zijn ontsproten aan het brein van vroegere kroniekschrijvers, die mogelijk van de gedachten uit kunnen zijn gegaan, dat het ontstaan is naar aanleiding van bepaalde zaken. Onderstaand willen wij trachten nader uiteen te zetten hoe de herkomst ervan naar voren is gekomen.

Uit onderzoekingen is ons inmiddels gebleken dat de polder De Zeevang – en daarbij moeten dan ook de in de Zeevang gelegen dorpen worden genoemd – al bestond in het jaar 980. Toen was het hele gebied een grote uitgestrekte oppervlakte, welke bestond uit een complex van moerassen, grote brede sloten waartussen grote stukken weiland welke voor een groot deel uit riet bestond. De grondsoort is laagveen waaronder een kleilaag. Het totaal beeld van de poelen en plassen, met rietkragen en ook op vele stukken land nogal bosrijk – wat getuigt van de namen die vele landerijen dragen – was met recht een waterland.

De dijken in die jaren waren vrijwel te verwaarlozen omdat deze toen nog niet de goede hoogte hadden om het water buiten de Zeevang te houden. Door het vrij open landschap hadden de vaak stormachtige winden vaak een greep op land en water, met gevolg de bevolking in die tijd vaak strijden moest tegen het oprukkende water. Steeds meer moest de bevolking van de Zeevangsdorpen zich voor de dreigende watermassa's terug trekken en het zag er wel eens naar uit dat het "eiland" Zeevang geheel door het onstuimige water van het Flevomeer, later Zuiderzee, zou worden opgeslokt, doch steeds weer kwamen de harde werkers van die dagen met hun primitieve middelen terug om de strijd tegen de waterwolf aan te binden.

In de 13^e eeuw is men eerst begonnen met de aanleg van dijken. Om het gehele gebied werd een dijk gelegd, waardoor een polder ontstond, waarbinnen evenwel vele kleine plassen en uitgestrekte rietvelden overbleven. Men ging later over tot het dempen van de plassen; de zeven in de polder gelegen dorpen kregen meer beschutting en zo ontstond polder Sevenvang.

De naam Sevenvang, welke voorkomt in de oorkonden uit de jaren 1277, 1298 en 1310, kan volgens onderzoekingen zijn ontstaan doordat de Zeevang een gebied was met 7 dorpen. Dat duidt dus op de eerste lettergreep van die naam. Blijft het tweede gedeelte over; vang. Hoewel wij het beslist niet met zekerheid kunnen zeggen zou het woordje afgeleid zijn van het Deense woordje “vang”, wat in onze taal “weide” betekent. Dan komt men op Zevenwiede, wat o.i. niet erg duidelijk is. Duidelijker wordt het echter wel als wij de andere benamingen onder de loep gaan nemen, n.l. Seevang, Seevanc. Dan komt men tot de conclusie: Zeeweide. Dat ligt eerder voor de hand omdat de Zeevang aan de zee (Zuiderzee) grensde, waardoor zeeweide ontstond.

Zeeweide

Komen wij even terug op de benaming Sevenvang, dan zien we, na het bestuderen van diverse oude kaarten, deze naam vroeger vaak op andere wijze werd beschreven, zij het slechts door een kleine verandering. Zo constateerden we dat de naam op de kaart uit 1289 beschreven wordt als “Die Sevenvanck” (wat ons de overtuiging geeft van het ontstaan van die naam m.b.t. “Zeeweide”). Ook werd de naam als Sevenvank of Seevank en ook wel als Sevanck beschreven, maar dat kunnen we wel laten varen, omdat men vroeger nogal vrij nonchalant omsprong omtrent diverse schrijfwijzen. Maar de naam Sevenvanck, Sevenvang of Sevenvanc doet het vermoeden naar voren komen dat dat inderdaad zou kunnen zijn ontstaan door de zeven dorpen welke in de Zeevang waren gelegen, namelijk de zeven bannen Edam, Oosthuizen, Kwadijk, Middellie, Warder, Akswijk en Hobrede. Dat kan niet helemaal kloppen, want in – zoals de kaart van 1289 dat aangeeft – de dertiende eeuw waren ook de dorpen Etersheim en Katwoude in de Zeevang gelegen. Een andere verklaring voor die eerste lettergreep “seven” zou kunnen zijn de zeven kerken welke op het grondgebied van de Zeevang stonden. Deze kerken komen dan ook voor op de eerder genoemde kaart van 1289 van De Vries en een geschiedschrijver schreef hierover eens van “het gebied van de zeven bannen of kerken”.

Uit onderzoekingen naar de herkomst van de naam Zeevang zou men geneigd zijn te denken dat de oorsprong zou berusten op volksmythologie. Het rijksarchief heeft zich ook als eens toegelegd op de oorsprong van die naam en kwam daar tot vrijwel dezelfde conclusie, namelijk dat de naam is afgeleid van een gebied dat aan zee is gelegen.

Muizen

Tot zover dan de naam Zeevang, die hiermede wel opgelost is, doch een andere bijnaam die men de polder in de 17^e eeuw wel gaf, duidt nu niet direct op een prettige gedachte. Het 3200 ha. grote gebied noemde men vroeger de “Moeder der muizen”, omdat er in die tijd in onze contreien veel muizen voorkwamen. Een kroniekschrijver uit die jaren prees de Zeevang als een vruchtbaar gebied, want, zo schreef hij, de groenten die de bewoners telen zijn gewoonlijk van betere kwaliteit dan elders.

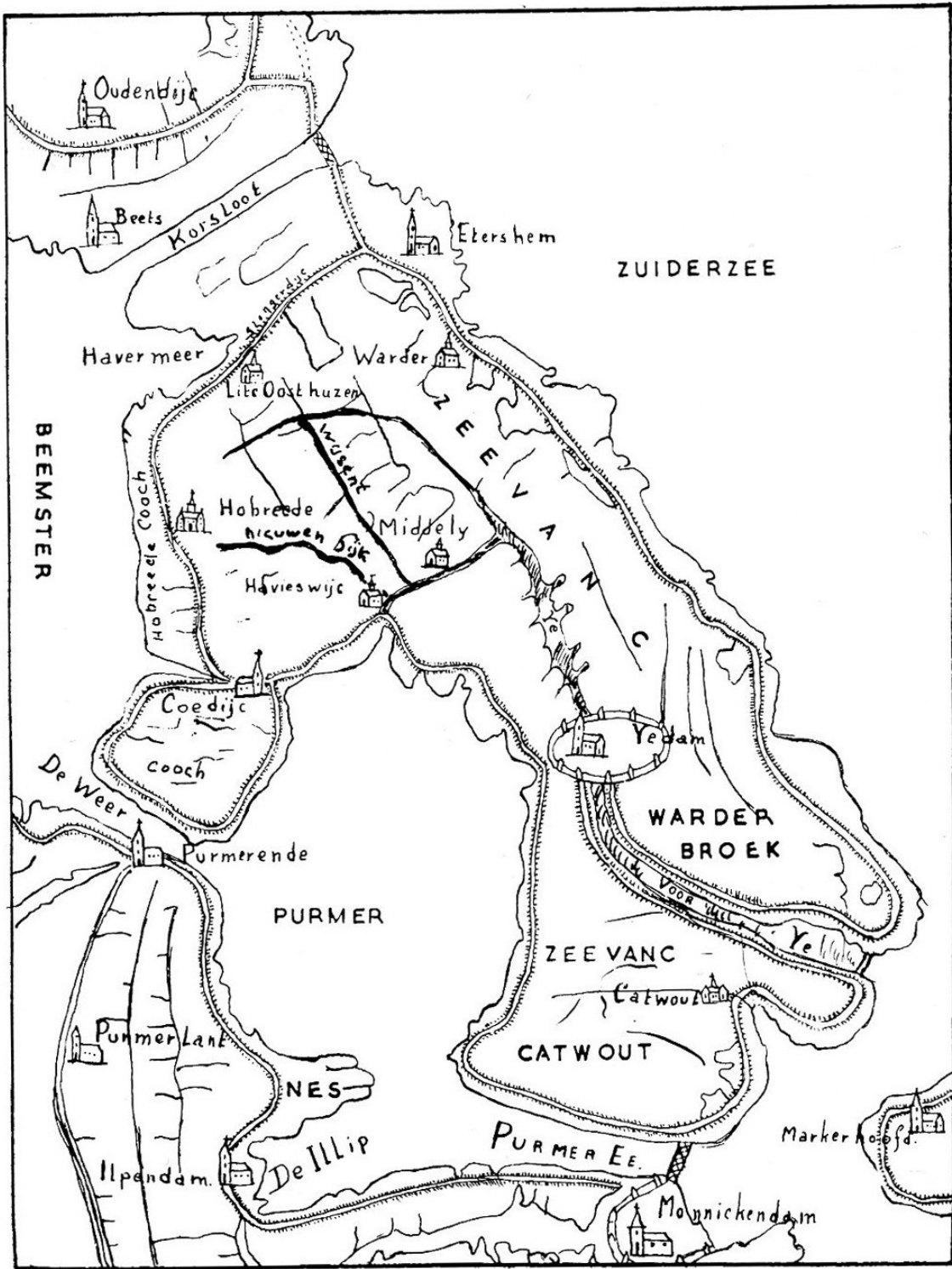
Beschreven wij dat de polder vroeger veel overlast kreeg van het opdringen van de waterwolf, wat bij de bewoners onbeschrijfelijk veel leed teweeg bracht, wij zouden in deze niet helemaal compleet

zijn als wij niet even in vogelvlucht memoreren, dat vele eeuwen na de grote overstroming van 1212 de Zeevang opnieuw te maken kreeg met een overlast aan water. Hiermee bedoelen wij de onderwaterzetting van 1940. In mei van dat jaar overvielen Duitse legers ons land en om deze vijand van de vesting Amsterdam weg te houden werd de polder onder water gezet. Deze polder maakte namelijk deel uit van de vesting Holland, t.w. de uit 1672 daterende waterlinie. De sluizen bij Edam en Oosthuizen werden opengedraaid en met donderend geweld stortte het IJsselmeerwater zich in de lager gelegen polder. De inwoners van de dorpen – en in het bijzonder de boeren – kregen weer te kampen met het opdringende en steeds stijgende water, dat op de eerste dag al zo hoog in de sloten was gestegen, dat het vee naar veiliger streken diende te worden gebracht. De eens zo groene polder de Zeevang was een grote watervlakte geworden toen de sluisdeuren weer dicht werden gedraaid. Na de capitulatie op 15 mei 1940 werd terstond begonnen met het leegmalen van de polder, waarbij het watergemaal aan de Zeevangsdijk op volle toeren draaide om de ruim 210.000 m³ water, dat ongeveer 70 cm boven het normale peil stond, weg te malen. Velen zullen zich nog herinneren hoe de situatie eruit zag toen eind juni 1940 de polder droogviel.

Onder Water

Het was echter niet de laatste keer dat men met overtollig water werd geconfronteerd. In het laatste oorlogsjaar – in 1944 – kregen de bewoners ten tweede male met de onderwaterzetting te maken. De Duitse bezetting voelde zich in het nauw gedreven en gelastte daarom de Zeevang weer onder water te zetten. Hierdoor werd veel meer last ondervonden dan in 1940: toen duurde het enkele weken, maar in de donkerste maanden van de Tweede Wereldoorlog duurde het een aantal maanden, want pas na het beëindigen van de deze oorlog kwam voor de Zeevang en haar bewoners het einde der watermassa in zicht. Aan het verloop van de onderwaterzetting van de Zeevang zullen wij een apart artikel wijden, omdat wij menen dat dit onderwerp niet mag ontbreken in de serie artikelen over de Zeevang.

Chris Lenstra

Kaart van de Zeevang in 1289